

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 30g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 449 în ansamblul său,
precum și a unor prevederi din articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă

(motivele declarării revizuirii)

CHIȘINĂU

29 august 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Liuba ȘOVA,
dnei Domnica MANOLE,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 10 februarie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 29 august 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 449 în totalitate, precum și a unor prevederi din articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl procuror Dumitru Calendari, în interesele Ministerului Finanțelor, în dosarul nr. 2-15010390-05-3rh-20062022, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători format din dnii Vitalie Movilă, Serghei Pilipenco și Ion Dănăilă, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. La ședința Curții Constituționale din 29 august 2023, dl judecător Vladimir Țurcan i-a prezentat Plenului o cerere de abținere de la examinarea cauzei. Analizând motivele invocate în cerere, Curtea Constituțională a decis admiterea ei.

A. Circumstanțele litigiului principal

4. La 3 aprilie 2015, Procuratura din cadrul UTA Găgăuzia a formulat în interesele Ministerului de Finanțe, a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva Adunării Populare a Găgăuziei, Inspectoratului Fiscal de Stat din cadrul UTA Găgăuzia și SRL „Vitapharm-com”, prin care a solicitat anularea unor acte administrative și încetarea efectelor acestor acte.

5. La 22 noiembrie 2016, Judecătoria Comrat, sediul central, a respins cererea în capătul său privind anularea actelor administrative, din cauza încălcării termenului de depunere, iar în privința celui de-al doilea capăt a stabilit că solicitările sunt neîntemeiate. La 17 aprilie 2018, Curtea de Apel Cahul a casat hotărârea în partea respingerii capătului de cerere din cauza omiterii termenului de adresare, pronunțând în această parte o nouă decizie, prin care a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată. La 3 octombrie 2018, un complet de judecători ai Curții Supreme de Justiție a respins ca inadmisibile cererile de recurs formulate împotriva deciziei Curții de Apel Cahul.

6. La 28 martie 2022, Serviciul Fiscal de Stat a formulat o cerere de revizuire a deciziei Curții de Apel Cahul din 17 aprilie 2018, susținând existența motivelor de la articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă.

7. La 16 septembrie 2022, Procuratura din cadrul UTA Găgăuzia a prezentat o referință la cererea de revizuire, prin care a cerut admiterea revizuirii și casarea deciziei Curții de Apel Cahul. La 10 noiembrie 2022, dl procuror Dumitru Calendari a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 449 în totalitate, precum și a unor prevederi din articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă.

8. Prin Încheierea din 30 ianuarie 2023, Curtea de Apel Cahul a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 449

Temeiurile declarării revizuirii

Revizuirea se declară în cazul în care:

a) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în legătură cu cauza care se judecă;

b) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuentului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a cauzei;

c) instanța a emis o hotărâre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost implicate în proces;

e) s-a anulat ori s-a modificat hotărârea, sentința sau decizia instanței judecătorești care au servit drept temei pentru emiterea hotărârii sau deciziei a căror revizuire se cere;

e¹) a fost aplicată o lege declarată neconstituțională de către Curtea Constituțională și la judecarea cauzei a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, iar instanța de judecată a respins cererea privind sesizarea Curții Constituționale sau din hotărârea Curții Constituționale rezultă că prin aceasta s-a încălcat un drept garantat de Constituție sau de tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului;

g) Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova;

h) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărârii pronunțate de o instanță de judecată națională.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. Autorul excepției susține că revizuirea unei hotărâri judecătorești irevocabile poate fi cerută doar dacă se atestă existența motivelor de la articolul 449 din Codul de procedură civilă. Declararea revizuirii pe baza altor motive, care nu sunt stabilite la această normă, conduce la respingerea cererii de revizuire ca inadmisibilă.

12. În opinia autorului sesizării, părțile procesului ar trebui să aibă dreptul de a cere revizuirea și în cazul în care se demonstrează că o decizie judecătorească contravine altei decizii, pronunțată într-o altă cauză cu obiect similar, chiar dacă un asemenea motiv nu este reglementat la articolul 449 din Codul de procedură.

13. Pe de altă parte, autorul sesizării susține că articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă este neconstituțional, pentru că hotărârile judecătorești definitive și irevocabile pronunțate de o instanță judecătorească națională sau internațională într-o altă cauză cu obiect similar nu sunt recunoscute ca circumstanțe sau fapte esențiale care justifică admiterea revizuirii.

14. Autorul sesizării susține că aceste deficiențe încalcă articolele 20, 54, 114 și 119 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate ridicată de reprezentantul părții în proces este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție. De principiu, Curtea subliniază că excepția de neconstituționalitate reprezintă un instrument de protecție a drepturilor fundamentale prin atacarea unei prevederi legale precise și că acest instrument trebuie utilizat cu prudență.

18. Obiectul excepției îl constituie articolul 449 în ansamblul său, precum și unele prevederi din articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. Analizând sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect o cerere de

revizuire a unei hotărâri judecătorești. Potrivit articolului 452 alin. (2) din Codul de procedură civilă, examinarea și dezbaterile cu privire la cererea de revizuire se limitează doar la admisibilitatea acesteia și la faptele pe care se bazează. Curtea constată că prevederile contestate care stabilesc motivele declarării revizuirii pot fi aplicate la examinarea admisibilității cererii.

20. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental garantat de Constituție (DCC nr. 95 din 17 iunie 2021, § 28; DCC nr. 125 din 13 septembrie 2022, § 22).

21. Autorul excepției susține că dispozițiile contestate contravin articolelor 20 (*accesul liber la justiție*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*), 114 (*înfăptuirea justiției*) și 119 (*folosirea căilor de atac*) din Constituție.

22. În jurisprudența sa, Curtea a precizat că articolul 54 din Constituție nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestui articol (HCC nr. 33 din 26 octombrie 2021, § 20; DCC nr. 20 din 17 februarie 2022, § 25).

23. Curtea constată că argumentul principal al sesizării pretinde posibilitatea de a declara revizuirea în cazul în care decizia judecătorească atacată contravine altei decizii, pronunțate într-o altă cauză cu obiect similar, drept care, în opinia autorului, ar fi garantat de articolele 20, 114 și 119 din Constituție.

24. În jurisprudența sa, Curtea a notat că articolul 20 din Constituție își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul de acces la un tribunal. Sub acest aspect, Curtea Europeană a precizat că articolul 6 nu este aplicabil, în principiu, în cazul procedurii în care este examinată o cerere de revizuire a unui proces civil care s-a finalizat printr-o hotărâre definitivă. Căile extraordinare de atac prin care se solicită redeschiderea procedurilor judiciare nu implică, în mod obișnuit, stabilirea drepturilor și a obligațiilor cu caracter civil, pentru că în privința acestora există o hotărâre care se bucură de autoritatea lucrului judecat. În măsura în care cauza este guvernată de principiul *res judicata* nu se poate susține că cererea extraordinară subsecventă sau contestația prin care se solicită revizuirea hotărârii dă naștere unei pretenții justificate privind existența unui drept recunoscut pe baza legislației naționale sau că soluția procedurilor în care se decide reconsiderarea aceluiași caz este decisivă pentru „stabilirea ... drepturilor sau obligațiilor cu caracter civil sau a unei acuzații în materie penală” (*Bochan v. Ucraina* (nr. 2) [MC], 5 februarie 2015, § 44) (DCC nr. 49 din 8 aprilie 2021, §§ 20 și 21).

25. Pe de altă parte, Curtea subliniază că doar existența unor diferențe jurisprudențiale profunde și persistente la nivelul instanței de ultim nivel face incident articolul 20 din Constituție. Totuși, acest fapt nu implică posibilitatea revizuirii tuturor deciziilor divergente, ci existența în legislație a unui mecanism apt să înlăture aceste divergențe (a se vedea *Beian v. România* [nr. 1], 6 decembrie

2007, §§ 37 și 39; *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, §§ 116-135).

26. Așadar, având în vedere faptul că la etapa admisibilității cererii de revizuire instanța de judecată verifică această cerere doar sub aspectul îndeplinirii condițiilor în care poate fi depusă, Curtea nu consideră că problema ridicată de autorul excepției face incident dreptul de acces liber la justiție.

27. Referitor la incidența articolului 114 din Constituție, Curtea reține că normele contestate nu reprezintă o imixtiune în competența exclusivă a instanțelor judecătorești de a înlăptui justiția. De altfel, examinarea revizuirii ține de competența instanțelor de judecată. Astfel, Curtea respinge ca nefondată critica autorului excepției în acest capăt.

28. Referitor la articolul 119 din Constituție, Curtea notează că instituirea numărului căilor de atac și condițiile în care acestea pot fi exercitate cu respectarea prevederilor Constituției ține de competența legislatorului (DCC nr. 66 din 15 iunie 2020, § 35 și jurisprudența citată acolo). Sub acest aspect, Curtea precizează că argumentul potrivit căruia părțile în proces ar trebui să aibă dreptul de a cere revizuirea în cazul în care o decizie judecătorească contravine altei decizii, pronunțate într-o altă cauză cu obiect similar, nu ridică o problemă din perspectiva acestui articol din Constituție.

29. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 449 în totalitate, precum și a unor prevederi din articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl procuror Dumitru Calendari în interesele Ministerului Finanțelor, în dosarul nr. 2-15010390-05-3rh-20062022, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

*Chișinău, 29 august 2023
DCC nr. 101
Dosarul nr. 30g/2023*